

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2022/926
Toplantı Tarihi/Sayısı : 23.3.2023/28
Karar Numarası : 2023/286
Başvuran : S. M.
Başvuran Vekili : -
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Sungurlu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın sağlık raporu bulunmasına rağmen ilaçlarının verilmediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi doğrultusunda Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda başvuran özetle; sağlık sorunları sebebi ile hakkında rapor düzenlendiğini fakat bir yıldır ilaçlarının verilmediğini, üniversite hastanesine sevk edildiğini fakat hastaneye götürülmediğini iddia etmekte ve mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Muhatap Kurumdan alınan 29/07/2022 tarihli yazılı görüşte özetle;

a. Başvuranın kullanmak istediği "pregabalin" etken maddeli ilacı, gerekli tetkik ve muayenesi yapılarak gerek görülmesi halinde kullanabilmesi için 08/03/2022 tarihinde Sungurlu Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevk edildiğini, yapılan muayene sonucu "*Hasta pregabalin kesilip, gabapentin kullanmak istiyor. Hastanın nörolojik açıdan gabapentin endikasyonu yoktur.*" notu yazılarak ilacı yazılmamıştır." notu belirtilerek ilacın reçete edilmediği,

b. Başvuranın tekrar Sungurlu Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevk edildiği, yapılan muayenesinde "*Symra(pregabalin)'yı bırakıp gabapentin kullanmak istiyor. 11/03/2019'da Çorum EAH'da pregabalin 2x300 mg raporu çıkarılmış. Takip eden doktoruna sevk talep ediyor. Çorum EAH Nöroloji sevki yapıldı.*" notunun yer aldığı, başvuranın Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesine sevkini yapıldığı, hasta sevk formu doğrultusunda 22/06/2022 tarihli yazı ile Sungurlu Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesi Nöroloji Polikliniğinden muayene randevusu talep edildiğini, ancak Hastane tarafın randevu tarihinin bildirilmediği,

c. Özetle, başvuranın Sungurlu Devlet Hastanesi Nöroloji Polikliniğine sevk edildiği, fakat uzman hekim tarafından ilaç reçete edilmediği, başvuranın talep ettiği ilaçların uzman hekimler tarafından reçete edilebilmesi sebebi ile Kurum doktoru tarafından reçete edilemediği,

d. Kurum personeli tarafından işlemlerin yasal çerçevede gerçekleştirildiği,

belirtmiştir.

4. Başvuran tarafından yazılı görüşe cevaben gönderilen 16/01/2023 tarihli dilekçede;

a. Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesinden almış olduğu raporları Kurum reviri ve yetkili personele gösterdiği, fakat ilaçlarının verilmediği,

b. Sevk edildiği Sungurlu Devlet Hastanesi doktoruna Sağlık Bakanlığı ve Adalet Bakanlığının Covid-19 salgını sebebi ile rapor sürelerinin uzatıldığını belirttiği fakat doktor tarafından Bakanlara hakaret edilerek ilaçlarının reçete edilmediği, Kurum memuru tarafından doktorun ilaç reçete edilmemesi amacıyla yönlendirildiği,

c. Ankara’da bulunan hastanelere sevk edilmek istediği fakat sevk edilmediği,

belirtmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası’nın “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17’nci maddesine göre: *“Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına sahiptir. Tıbbi zorunluluklar ve kanunda yazılı haller dışında, kişinin vücut bütünlüğüne dokunulamaz; rızası olmadan bilimsel ve tıbbi deneylere tabi tutulamaz. Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”*

6. 20/04/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu’nun 9’uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde: *“Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek”* Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir. “Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı” başlıklı 17’nci maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir: *“Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz.”*

7. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik’in “Ön incelemenin yapılması” başlıklı 48’inci maddesinin birinci fıkrası uyarınca başvuruların; *“inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön incelemeye tabi tutulması”* gerekmektedir.

8. Mezkûr Yönetmelik’in “Gerekçeli kabul edilmezlik kararı” başlıklı 67’nci maddesine göre: *“Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalinden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurulara ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir.”*

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

9. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde

özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın iddiaları, muhatap Kurumun yanıtı ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri ile birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

10. Cezaevlerinde kötü muamele olarak kabul edilecek hususlar farklı şekillerde tezahür edebilir. Bunların birçoğu cezaevi idaresi ve görevlilerinin kasıtlı davranışlarından kaynaklanabileceği gibi yönetsel hatalar veya yetersiz kaynaklar sebebiyle de ortaya çıkabilir. Bu nedenle mahkûmlar için bir cezaevindeki yaşam tüm yönleriyle değerlendirilmelidir. Cezaevlerindeki yaşam, mahkûmlara sunulan aktivitelerin genişliğinden, mahkûmlar ve ceza infaz görevlileri arasındaki ilişkilerin genel durumuna kadar geniş bir alanda değerlendirilmelidir (*Avrupa İşkence ve İnsanlık dışı veya Onur Kırıcı Ceza veya Muamelenin Önlenmesi Komitesinin (CPT) Standartları, [CPT/Inf (92)] 3, para.44, 2002*).

11. CPT'ye göre mahpusların gözetim altında buldukları süre boyunca, tutukluluk sürelerinden bağımsız olarak her zaman bir doktora erişimlerinin bulunması gereklidir. Sağlık hizmetleri, doktora danışma talepleri gereksiz gecikme olmadan karşılanacak şekilde düzenlenmelidir (*[CPT/Inf (93) 12], para.34*).

12. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM), mahpuslara yeterli tıbbi bakımın sağlanmamasının asgari eşiği aşan düzeyde kötü muamele oluşturabileceğini belirtmiştir (*AİHM, Wenerski/Polonya, B. No: 44369/02, 20.01.2009, para.58*). Mahkeme, tıbbi bakımın eksik veya yetersiz olduğunun belirlenmesi hususunda bilirkişi raporu gibi delillere yeteri kadar atıfta bulunulmasını aramaktadır (*AİHM, Krivolapov/Ukrayna, B.No: 5406/07, 02.10.2018, para.76*).

13. Anayasa'nın 17'nci maddesinin üçüncü fıkrası ve Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 3'üncü maddesi herhangi bir sınırlama öngörmeksizin işkence, insanlık dışı ve onur kırıcı muamele ve cezaların yasaklanmasının mutlak mahiyetini belirtmektedir. Kötü muamele yasağının mutlak mahiyeti Anayasa'nın 15'inci maddesi kapsamında belirtilen savaş veya ulusun varlığını tehdit eden başka bir genel tehlike halinde dahi istisna öngörmemiştir. Aynı şekilde Sözleşme'nin 15'inci maddesinde benzer bir düzenleme ile kötü muamele yasağına ilişkin herhangi bir istisna öngörülmemiştir (*AİHM, Selmouni/Fransa [BD], B.No: 25803/94, 28.07.1999, para.95; Assenov ve diğerleri/Bulgaristan, B.No: 24760/94, 28.10.1998, para.93*).

14. Somut olayda başvuran bulunduğu Ceza İnfaz Kurumunda sağlık raporu bulunmasına rağmen ilaçlarının verilmediğini iddia etmektedir. Başvuru dosyası incelendiğinde; başvuranın yazılı görüşe cevaben göndermiş olduğu dilekçe eklerinden Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesi tarafından düzenlenen, 26/09/2016 tarihinde düzenlenen ve bir yıl süresince geçerli ilaç kullanım raporunun bulunduğu, bu raporda "Gabapentin" adlı ilacın reçete edildiği görülmektedir. Yine dilekçe ekinde yer alan Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesi tarafından 17/11/2017 tarihinde düzenlenen ve altı ay süresince geçerli olan ilaç kullanım raporunun bulunduğu "Pregabalin" adlı ilacın reçete edildiği görülmektedir. Sağlık Bakanlığı tarafından Covid-19 salgını ile mücadele kapsamında, 01/01/2020'den sonra sona ermiş ve yenilenmemiş tüm süreli raporların 31/12/2022'ye kadar geçerli kabul edileceği duyurulmuştur. Bu kapsamda başvuranın talep ettiği ilacın verildiği ilaç kullanım raporunun geçerlilik süresinin sona erdiği ve salgın kapsamında süresi uzatılan raporlar kapsamına girmediği anlaşılmaktadır.

15. Öte yandan muhatap Kurum tarafından Kurumumuza sunulan yazılı görüş ve eklerinde başvuranın 08/03/2022 tarihinde Sungurlu Devlet Hastanesine sevk edildiği, doktor tarafından ilacın reçete edilmediği, yine

14/06/2022 tarihinde Sungurlu Devlet Hastanesine sevk edildiği, fakat talep ettiği ilacın reçete edilmediği anlaşılmıştır. Yazılı görüşte yer alan eklerde Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesi sevkini yapıldığı, 22/06/2022 tarihinde muhatap Kurum tarafından randevu tarihi verilmesi talebi ile Sungurlu Cumhuriyet Başsavcılığı aracılığıyla Hitit Üniversitesi Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesine yazı gönderildiği görülmüştür.

16. Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol'ün "Hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavilerinin yapılacağı hastaneler" başlıklı 34'üncü maddesinde yer alan düzenleme şu şekildedir: "(1) Hastaneye sevki zorunlu görülen hükümlü veya tutukluların muayene ve tedavileri, bulunduğu yer ya da en yakın Devlet veya üniversite hastanesinin hükümlü koşullarında yapılır. 2) Bu hastanelere gönderilen hükümlü ve tutukluların başka yerlerdeki hastanelere sevki sağlık kurulu raporuyla; acil ve hayati tehlikesi bulunması hâlinde ise varsa biri hastalığın uzmanı olmak üzere iki uzman hekim tarafından verilen ve başhekim tarafından onaylanan ve hastalığın sebebi, tedavinin hangi sebeple bulunduğu hastanede gerçekleşmediği, hastaya nerede ve ne tür tedavinin uygulanması gerektiğini açıkça belirten bir raporla olur. Bu durumda da en yakın ve hükümlü koşulu bulunan Devlet veya üniversite hastaneleri tercih edilir. 3) Hükümlü ve tutuklular acil haller dışında özel sağlık kuruluşlarına sevk edilmez. 4) Kampüslerde kurulan semt polikliniklerinde, kampüste bulunan ceza infaz kurumu hasta hükümlü ve tutuklularının yanında, başka ceza infaz kurumlarından gelen hasta hükümlü ve tutukluların da muayene ve tedavisi yapılabilir."

17. Başvuruda yer alan iddialar ve muhatap Kurumun cevabı bir bütün olarak değerlendirildiğinde; başvuranın Sungurlu Devlet Hastanesine sevkini yapıldığı, uzman doktor tarafından talep ettiği ilacın verilmediği, ayrıca ilaç kullanım raporlarının süresinin sona erdiği ve Covid-19 salgını kapsamında raporlarının süresinin uzatılmadığı görülmektedir. Ayrıca muhatap Kurum tarafından başvuranın hastaneye sevk işlemlerinin yapıldığı, doktor tarafından reçete edilen ilaçların başvurana verildiği ve hasta sevk formu doğrultusunda randevu alınmak üzere Çorum Erol Olçok Eğitim Araştırma Hastanesine gerekli yazıların gönderildiği, bu sebeple Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetim, Dış Koruma, Hükümlü ve Tutukluların Sevk ve Nakilleri ile Sağlık Hizmetlerinin Yürütülmesi Hakkında Protokol kapsamında işlemlerin yapıldığı anlaşılmıştır.

18. Sonuç olarak; muhatap Kurum, başvuranın gerektiği şekilde tıbbi bakım ve tedavi almasını sağlamıştır. Yukarıda açıklanan nedenlerle, 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in ilgili maddeleri çerçevesinde başvurunun açıkça dayanakta yoksun olması sebebiyle **kabul edilmez** olduğu kanaatine varılmıştır.

V. SONUÇ

1. Başvurunun KABUL EDİLMEZ OLDUĞUNA,
2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,
3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

23.03.2023 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alişan TİRYAKİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye

e-imzalıdır

Av. Zennure BER
Üye